

© Ministry of Justice of the Czech Republic, www.justice.cz. [Translation already published on the official website of the Ministry of Justice of the Czech Republic.] Permission to re-publish this translation has been granted by the Ministry of Justice of the Czech Republic for the sole purpose of its inclusion in the Court's database HUDOC.

© Ministerstvo spravedlnosti České republiky, www.justice.cz. [Překlad již zveřejněný na oficiální webové stránce Ministerstva spravedlnosti České republiky.] Povolení k opětovnému zveřejnění tohoto překladu bylo uděleno Ministerstvem spravedlnosti České republiky pouze pro účely zařazení do databáze Soudu HUDOC.

RADA EVROPY EVROPSKÝ SOUD PRO LIDSKÁ PRÁVA DRUHÁ SEKCE

VĚC VOLESKÝ proti ČESKÉ REPUBLICE
(stížnost č. 63627/00)

ROZSUDEK
ŠTRASBURK
29. června 2004

*Tento rozsudek nabude právní moci za podmínek stanovených v článku 44 odst. 2 Úmluvy.
Může být předmětem formálních úprav.
Pořízený překlad rozsudku do češtiny není překladem oficiálním.*

Ve věci Voleský proti České republice,

Evropský soud pro lidská práva (druhá sekce), zasedající v senátu ve složení
pánové J.-P. COSTA, *předseda*, L. LOUCAIDES,
C. BÎRSAN,
K. JUNGWIERT,
V. BUTKEVYCH,
paní W. THOMASSEN, A. MULARONI, *soudci*, a pan T. L. EARLY, *zástupce
tajemnice sekce*,
po poradě konané dne 8. června 2004,
vynesl tento rozsudek, který byl přijat uvedeného dne:

ŘÍZENÍ

1. Řízení bylo zahájeno stížností (č. 63627/00) směřující proti České republice, kterou dne 31. května 2000 podal Soudu český občan pan Evžen Voleský („stěžovatel“) na základě článku 34 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod („Úmluva“).

2. Stěžovatele zastupuje paní K. Veselá-Samková, advokátka zapsaná u České advokátní komory. Českou vládu („vláda“) zastupuje její zmocněnec pan V. Schorm.

3. Stěžovatel namítá především nepřiměřenou délku řízení o úpravě výkonu rodičovské zodpovědnosti a nezajištění výkonu jeho práva na styk se svým synem.

4. Stížnost byla přidělena třetí sekci Soudu (článek 52 odst. 1 Jednacího řádu Soudu). V souladu s článkem 26 odst. 1 Jednacího řádu byl v rámci této sekce ustaven senát (článek 27 odst. 1 Úmluvy) k projednání případu.

5. Dne 1. listopadu 2001 Soud pozměnil složení svých sekcí (článek 25 odst. 1 Jednacího řádu Soudu). Předmětná stížnost byla přidělena takto obměněné druhé sekci (článek 52 odst. 1).

6. Rozhodnutím ze dne 23. září 2003 senát prohlásil stížnost za částečně přijatelnou.

7. Stěžovatel i vláda předložili písemná stanoviska k odůvodněnosti stížnosti (článek 59 odst. 1 Jednacího řádu Soudu). Po konzultaci stran senát rozhodl, že není třeba konat ústní jednání ve věci samé (článek 59 odst. 3 *in fine* Jednacího řádu); každá ze stran předložila písemné vyjádření ke stanovisku druhé strany.

SKUTKOVÝ STAV**I. SKUTKOVÉ OKOLNOSTI PŘÍPADU**

8. V prosinci roku 1990 uzavřel stěžovatel sňatek s J. V. V roce 1991 se z manželství narodil L. V. Stěžovatel tvrdí, že v dubnu 1994 jej J. V. opustila a odvedla si jejich syna s sebou, zatímco se ji marně snažil přesvědčit, aby se k němu vrátila. Podle J. V. žili manželé vždy odděleně a stěžovatel navštěvoval L. V. pouze jednou týdně; přestože mu v návštěvách

nijak nebránila, odvedl si stěžovatel v červnu roku 1994 syna k sobě a dovoloval J. V., aby syna navštěvovala pouze v přítomnosti sociální pracovnice.

9. Dne 22. června 1994 podala J. V. k Městskému soudu v Brně návrh na úpravu poměrů dítěte poté, co požádala o rozvod. (Na základě změny právní úpravy bylo řízení o rozvod přerušeno až do vydání rozhodnutí o úpravě poměrů dítěte.) Stěžovatel se proti podanému návrhu ohradil.

10. Dne 14. října 1994 soud ustanovil město Brno (zastoupené úřadem městské části) opatrovníkem L. V. a vyžádal si zprávu o výchovném prostředí dítěte (které toho času pobývalo u stěžovatele).

11. Stěžovatel se nedostavil na ústní jednání dne 9. listopadu 1994 a omluvil se z jednání nařízeného na 14. prosince 1994 z důvodu nemoci (která trvala až do února roku 1995).

12. Podle zprávy praktického lékaře L. V. ze dne 26. dubna 1995 se chlapec choval u otce doma přirozeně a jeho zdravotní stav byl dobrý.

13. Dne 31. května 1995 podala J. V. soudu návrh na vydání předběžného opatření, jímž se domáhala, aby jí byla svěřena péče o nezletilého.

14. Dne 17. července 1995 soud návrhu J. V. vyhověl a nařídil předběžné opatření, kterým svěřil dítě do péče J. V. a upravil styk stěžovatele s dítětem (každý druhý víkend). Soud přitom zdůraznil, že J. V. dítě vychovávala až do věku tří let, že stěžovatel je nemocen a že usiloval o narušení vztahu mezi dítětem a matkou.

15. Protože stěžovatel předběžné opatření, proti němuž se odvolal, neplnil, J. V. podala návrh na výkon tohoto opatření odebráním dítěte otci. Dne 30. srpna 1995 vyzval soud stěžovatele, aby splnil uloženou povinnost, a dne 29. září 1995 zamítl jeho návrh na odklad výkonu rozhodnutí.

16. Dne 24. listopadu 1995 potvrdil Krajský soud v Brně usnesení o předběžném opatření ze dne 17. července 1995 s tím, že rozšířil možnost styku stěžovatele s dítětem maje za to, že je v zájmu dítěte, aby na ně otec vykonával větší výchovný vliv.

17. Vláda tvrdí, že dne 5. prosince 1995 stěžovatel odmítl převzít předvolání k soudu, které mu doručila policie.

18. Dne 17. ledna 1996 nařídil městský soud výkon předběžného opatření, proti čemuž se stěžovatel odvolal. Ve dnech 14. února, 7. března a 12. března 1996 se nepodařilo soudní výkon provést; dne 11. března 1996 byla stěžovateli uložena pokuta. Dne 11. dubna 1996 byl výkon rozhodnutí proveden za dramatických okolností s pomocí policistů a soudní stráže, kteří byli napadeni stěžovatelem a jeho bratrem; dítě bylo nalezeno v uzamčené místnosti s družkou stěžovatele a předáno J. V., u níž od té doby pobývá.

19. Dne 22. dubna 1996 navrhla J. V. soudu, aby stěžovatele zbavil rodičovské zodpovědnosti. Nepřála si totiž jeho další styk s dítětem z obavy, že je opět unese.

20. Od června do listopadu roku 1996 stěžovatel pravidelně informoval soud o tom, že J. V. neplní předběžné opatření, kterým byl upraven jeho styk s dítětem, a navrhoval soudní výkon tohoto rozhodnutí.

21. Dne 30. srpna 1996 zaslal městský soud J. V. písemnou výzvu v souladu s § 272 občanského soudního řádu, aby umožnila setkání stěžovatele s L. V.

22. Dne 26. listopadu 1996 nařídil městský soud na 17. ledna 1997 jednání o výkonu předběžného opatření, předvolal oba rodiče a vyžádal si zprávu opatrovníka.

23. Dne 29. listopadu 1996 zrušil krajský soud rozhodnutí ze dne 17. ledna 1996 a vrátil věc městskému soudu s odůvodněním, že původní návrh J. V. nebyl doručen stěžovateli ani opatrovníkovi dítěte.

24. Stěžovatel nadále navrhoval výkon předběžného opatření ze dne 17. července 1995 a bezúspěšně si stěžoval na nečinnost městského soudu u předsedy krajského soudu a u Ministerstva spravedlnosti. Podle vlády ze soudního spisu vyplývá, že při pokusech o výkon rozhodnutí se dítě odmítalo s otcem setkat a že psychologická příprava se ukázala jako nezbytná.

25. Ve dnech 17. ledna a 11. března 1997 proběhla ústní jednání před městským soudem, během nichž byl proveden výslech stěžovatele a J. V. byla zároveň uložena pokuta ve výši 2.000 Kč za bránění styku mezi dítětem a stěžovatelem. J. V. vyjádřila obavu, že si stěžovatel opět dítě ponechá u sebe.

26. Dne 19. března 1997 podala J. V. soudu návrh na zákaz styku stěžovatele s dítětem. Soud si následně vyžádal zprávu opatrovníka.

27. Od dubna do prosince roku 1997 navrhoval stěžovatel bezvýsledně soudní výkon svého práva na styk s dítětem. Jeho hierarchické stížnosti na délku řízení byly zamítnuty jako nedůvodné. Zároveň také žádal sociálně zdravotní odbor (Úřadu městské části Brno-Řečkovice a Mokrá Hora) o navázání kontaktu s dítětem. Sociální pracovnice navrhla asistenci psychologky. Psycholožka převzala dítě do péče počínaje 28. květnem 1996; dle jejích závěrů byl L. V. velmi citlivé a neurotické dítě, které trpělo koktavostí a které bylo nutno uchránit před rozpory panujícími mezi jeho rodiči.

28. Dne 5. dubna 1997 byla sociální pracovnice přítomna návštěvě stěžovatele v místě bydliště J. V. Nikdo jim však neotevřel. Příslušná pracovnice sociálně zdravotního odboru následně navštívila J. V., aby ji poučila o její povinnosti plnit soudní rozhodnutí. J. V. se bránila tím, že otec by vychovával dítě proti ní nebo by si dítě ponechal u sebe a že se syn otce bojí.

29. Dne 30. dubna 1997 uvědomil opatrovník soud o svém setkání s oběma rodiči, o napjatosti jejich vztahu a o nutnosti vypracování znaleckého posudku.

30. V dubnu roku 1997 se J. V. odvolala proti rozhodnutí ze dne 11. března 1997, kterým jí byla uložena pokuta. V květnu roku 1997 navrhl stěžovatel soudní výkon předběžného opatření.

31. Dne 24. května 1997 došlo ke konfliktu mezi stěžovatelem a J. V., která následně podala trestní oznámení. Podle vyjádření psychologky bylo dítě při sezení dne 28. května 1997 značně rozrušené a nechtělo se vzdálit od své matky; psychologka tudíž nedoporučovala jeho styk se stěžovatelem.

32. Dne 29. října 1997 nařídil městský soud ústní jednání na 16. prosince 1997.

33. Dne 16. prosince 1997 vynesl městský soud rozsudek ve věci samé, kterým svěřil nezletilé dítě do péče jeho matky J. V., upravil styk stěžovatele s dítětem a stanovil mu povinnost platit výživné. Zároveň zastavil řízení o návrzích J. V. na zbavení stěžovatele rodičovské zodpovědnosti a na zákaz jeho styku s dítětem. Soud vzal v potaz prohlášení rodičů a opatrovníka a znalecký posudek z oboru psychologie týkající se dítěte, v němž se mimo jiné uvádělo:

„Oba rodiče jsou ve svých nových rodinách způsobilí plnit rodičovskou úlohu. Mají dobrý vztah s L., ale ani jeden z nich plně nerespektuje potřeby a zájmy dítěte. V současnosti by styk s otcem ohrožoval psychickou rovnováhu dítěte, vezmeme-li v úvahu, že u dítěte přetrvávají neurotické symptomy a náznaky psychické deprivace následkem prožité situace. (...) Styk s otcem bude možný nejprve na kratší období, která pak bude možné postupně prodlužovat.“

34. Stěžovatel proti tomuto rozhodnutí podal odvolání, v němž poukázal na nečinnost městského soudu (dne 27. května 1998 shledal krajský státní zástupce tuto stížnost důvodnou) a dne 4. března 1998 podal návrh na soudní výkon předběžného opatření ze dne 17. července 1995.

35. Dne 13. ledna 1998 zamítl městský soud návrh stěžovatele na vyloučení znalce z oboru psychologie.

36. Sociálně zdravotní odbor městské části přizval v únoru roku 1998 oba rodiče na pohovor, J. V. se však omluvila.

37. Dne 18. března 1998 navrhl stěžovatel výkon rozhodnutí.

38. Dne 24. března 1998 uložil soud J. V. pokutu ve výši 2.000 Kč pro neplnění rozhodnutí ze dne 17. července 1995. J. V. uvedla, že otec se k ní dostavil s televizním štábem. Jelikož se stěžovatel a J. V. nedokázali dohodnout, rozhodoval soud také o křestním jménu druhého dítěte J. V., které se narodilo dne 9. září 1996 z jejího vztahu s B. K.

39. Dne 4. dubna 1998 pracovnice úřadu městské části asistovala u pokusu o setkání stěžovatele s jeho synem. Ten však odmítal vyjít z bytu nebo jen pohlédnout na svého otce z okna.

40. Dne 17. dubna se konala schůzka rodičů se zástupci městské části. Rodiče však nedospěli k dohodě.

41. Téhož dne nařídil soud výkon rozhodnutí ze dne 17. července 1995 předáním dítěte stěžovateli na stanovenou dobu návštěvy. Ze zápisu pořízeného při této příležitosti (18. dubna) sociální pracovníci a zapisovatelkou soudu vyplývá, že přes snahy rodičů odmítalo značně rozrušené dítě jakýkoliv kontakt se svým otcem. Od tohoto pokusu tedy bylo upuštěno, aby dítě nebylo traumatizováno.

42. Dne 29. dubna 1998 došlo k setkání mezi advokátkou stěžovatele, sociální pracovnící, J. V. a jejím zástupcem. Strany se shodly na návštěvě stěžovatele naplánované na 9. května 1998 a na nutnosti odborné psychologické asistence, či případně rodinné terapie, pokud by návštěva nebyla úspěšná. Téhož dne navrhl stěžovatel soudu předběžné opatření, jímž se domáhal změny výchovného prostředí dítěte.

43. Dne 12. května 1998 vypracovala sociální pracovnice zprávu z pokusu o setkání ze dne 9. května 1998. Podle této zprávy se dítě bránilo kontaktu se svým otcem, a to i přes snahy J. V., a přálo si návštěvu ukončit. Poté se strany dohodly na terapii. Podle názoru psychologů se neurotické symptomy dítěte zhoršily po událostech dne 9. května 1998.

44. Dne 25. května 1998 podal stěžovatel opětovně návrh na výkon rozhodnutí ze 17. července 1995. Výkon rozhodnutí nařízený soudem na 29. května 1998 ztroskotal z důvodu nepřítomnosti J. V. a dítěte v jejich bydlišti.

45. Dne 25. května 1998 zaslala právní zástupkyně stěžovatele dopis psychologce pověřené prováděním terapie, v němž vyjádřila nespokojenost s jejím postupem.

46. Při výkonu rozhodnutí dne 30. května 1998 nebyla J. V. přítomna v místě svého bydliště.

47. Podle zápisu sociální pracovnice ze dne 8. června 1998 nebyly strany spokojeny s postupem psychologů a shodly se na zajištění jiného odborníka počínaje červnem roku 1998.

48. Dne 10. července 1998 vyloučil krajský soud jednoho ze soudců z projednávání rozvodu a úpravy výkonu rodičovské zodpovědnosti rodičů L. V. Dne 13. července 1998 pak zrušil rozhodnutí ze dne 13. ledna 1998.

49. Dne 16. července 1998 krajský soud¹ na základě návrhu J. V. rozhodl zamítavě ve věci vyloučení soudce pověřeného rozhodováním ve věci.

50. Dne 4. srpna 1998 zamítl městský soud stěžovatelův návrh na výkon předběžného opatření, kterým se stěžovatel domáhal, aby mu bylo dítě svěřeno na část školních prázdnin. Soud dospěl k závěru, že nucené odloučení L. V. od jeho matky by nebylo v zájmu dítěte a mělo by negativní vliv na jeho psychický a fyzický stav; výkon rozhodnutí byl tedy odložen s tím, že bude proveden po ukončení řízení o odvolání ve věci samé. Soud zároveň zdůraznil, že nepřátelské pocity dítěte vůči stěžovateli nejsou odůvodněné a že neexistuje důvod, pro který by mělo být zabráněno v jejich vzájemném styku, když dospěl k závěru, že kontakt stěžovatele s jeho synem způsobem stanoveným v soudním rozhodnutí není v rozporu se zájmy dítěte.

51. Oba rodiče se proti tomuto rozhodnutí odvolali. Stěžovatel nadále požadoval zajištění přístupu ke svému synovi cestou soudního výkonu rozhodnutí. Pokus o soudní výkon rozhodnutí dne 19. září 1998 se nezdařil. Dne 28. září 1998 zamítl městský soud návrh stěžovatele na zajištění styku s jeho synem v náhradním termínu a J. V. byla uložena pokuta ve výši 2 000 Kč pro bránění styku mezi stěžovatelem a dítětem ve dnech 30. až 31. května a 19. až 20. září 1998.

52. Dne 2. října 1998 krajský soud, který projednával odvolání J. V., zrušil usnesení o výkonu soudního rozhodnutí vydané dne 17. dubna 1998 s odůvodněním, že toto usnesení neobsahovalo konkrétní datum předání dítěte stěžovateli.

53. Stěžovatel nadále bezvýsledně poukazoval na nečinnost a na způsob vedení řízení před městským soudem, přičemž pravidelně podával další návrhy na nařízení soudního výkonu rozhodnutí. Návrh J. V. na zastavení výkonu rozhodnutí byl dne 8. října 1998 zamítnut.

54. Po dohodě rodičů se dne 27. října 1998 konalo setkání stěžovatele s jeho synem za přítomnosti sociální pracovnice. Ze zprávy vypracované při této příležitosti vyplývá, že dítě nereagovalo na otázky otce a odhalovalo negativní vzpomínky na dobu strávenou s ním.

55. Dne 4. ledna 1999 ustanovil krajský soud znalce k posouzení výchovné způsobilosti rodičů a jejich vztahu k dítěti. Znalecký posudek byl vypracován dne 9. března 1999.

56. Dne 29. března 1999 oznámil soudce městského soudu stěžovateli, že výkon rozhodnutí nebude proveden, dokud krajský soud nerozhodne o námitce podjatosti, kterou vznesla J. V. Tato námitka byla dne 29. dubna 1999 zamítnuta.

57. Ve dnech 10. a 24. května 1999 podal stěžovatel návrhy na soudní výkon předběžného opatření; ten byl nařízen dne 27. května 1999 s tím, že termín pro předání dítěte stěžovateli byl určen na 29. května 1999. Dne 14. června 1999 byla J. V. uložena pokuta ve výši 500 Kč.

58. Dne 17. června 1999 konal krajský soud ústní jednání, na němž byly vyslechnuty strany a psychologka. Ta prohlásila, že vyšetřila J. V. a dítě, nikoli však stěžovatele, který vyšetření odmítl. Dále uvedla, že nemůže ani vyloučit ani potvrdit, že by dítě nevědomky napodobovalo postoje své matky. Stěžovatel navrhl doplnění dokazování o výslech dvou svědků.

¹ Pozn. překl.: V textu rozsudku se nesprávně hovoří o městském soudu.

59. Dne 24. června 1999 soud vyhověl dalšímu návrhu na výkon rozhodnutí podanému stěžovatelem dne 22. června 1999, avšak pokus o výkon rozhodnutí dne 26. června se nezdařil.

60. V listopadu a prosinci roku 1999 vyhověl městský soud několika návrhům stěžovatele na výkon předběžného opatření, aniž by se výkon rozhodnutí podařilo provést (ve dnech 27. listopadu a 11. prosince 1999). Vláda tyto neúspěchy vysvětluje jednak nepřítomností J. V. a dítěte v jejich bydlišti, jednak odmítáním dítěte navázat styk se stěžovatelem.

61. Dne 9. listopadu 1999 bylo zastaveno trestní řízení vedené proti J. V. pro maření výkonu rozhodnutí ze dne 17. července 1995. Vyšetřovatel dospěl k závěru, že se v daném případě nejedná o trestný čin, jelikož dítě odmítá setkání se svým otcem a jejich styk nedoporučuje ani sociální pracovnice ani znalci z oboru psychologie. Stěžovatelovy podněty k podání stížnosti pro porušení zákona adresované ministru spravedlnosti byly odmítnuty jako neodůvodněné.

62. Dne 16. prosince 1999 rozhodl krajský soud o odvoláních rodičů proti rozsudku ze dne 16. prosince 1997, přičemž potvrdil rozhodnutí o svěřeni dítěte do péče jeho matky J. V., zvýšil vyživovací povinnost stěžovatele a zakázal jeho styk s dítětem. Soud své rozhodnutí založil zejména na výpovědích rodičů a dítěte, na zprávách opatrovníka, učitelky a lékaře L. V. a na znaleckém posudku z oboru psychologie (který ovšem nebyl úplný, jelikož se stěžovatel odmítl podrobit psychologickým testům). Soud zdůraznil, že od dubna 1996 bylo dítě vychováváno matkou, která se o ně řádně starala a na niž je dítě silně vázáno; nedostatečný kontakt mezi dítětem a stěžovatelem byl podle soudu způsoben špatným přístupem obou rodičů a násilné vytržení dítěte z jeho obvyklého prostředí by vyvolalo zhoršení jeho neurotických symptomů. Soud shledal, že stěžovatel (stejně jako J. V.) je zcela způsobilý k výchově syna, ale že selhal při budování vztahu mezi dítětem a matkou, jíž bránil ve styku s dítětem (před dubnem 1996). Soud dospěl k závěru, že pro obnovení kontaktu mezi stěžovatelem a jeho synem je nutné zlepšení jejich vztahů a citových pout, které je podmíněno vhodnějším přístupem matky za asistence psychologa.

63. Dne 20. prosince 1999 zrušil městský soud své usnesení o předběžném opatření ze dne 17. července 1995, změněné krajským soudem dne 24. listopadu 1995.

64. Dne 27. prosince 1999 oznámilo Ministerstvo spravedlnosti stěžovateli, že podle výsledků jeho šetření městský soud využil všech dostupných prostředků k vynucení svého rozhodnutí a že řízení netrpělo průtahy. K jeho prodlužování docházelo pouze tím, že obě strany podávaly opravné prostředky a námitky podjatosti.

65. Dne 26. února 2000, v důsledku nabytí právní moci rozsudku ze dne 16. prosince 1999, zaniklo předběžné opatření ze dne 17. července 1995.

66. Dne 9. března 2000 podal stěžovatel dovolání proti rozsudku ze dne 16. prosince 1999 (který nabyl právní moci dne 10. února 2000). Stěžovatel především nesouhlasil se znaleckým posudkem, který byl vypracován bez vyžádání jeho vlastního názoru, a ohradil se proti tomu, že neměl možnost vyjádřit se k závěrům znalce. Zároveň uvedl, že dokud žil s L. V., byly jejich vztahy dobré.

67. Dne 8. dubna 2000 napadl stěžovatel rozsudek ze dne 16. prosince 1999 ústavní stížností, v níž uvedl, že mu nebylo umožněno vyjádřit se ke znaleckému posudku z oboru psychologie, a poukazoval na nečinnost městského soudu, který nereagoval na všechny jeho návrhy na soudní výkon rozhodnutí, a na skutečnost, že řízení poznamenala výměna soudců. Stěžovatel formálně odkázal na své právo na spravedlivý proces, na rovnost stran a na

přezkoumání věci bez zbytečných průtahů. Dále zdůraznil, jaký má pro něj řízení význam a jakou morální újmu utrpěl tím, že byl odloučen od svého syna a zbaven možnosti jej vychovávat. Stěžovatel dále uvedl, že nečinnost soudů způsobila odcizení jeho syna a že zákaz jejich vzájemného styku znamená podstatný zásah do jeho rodičovských práv, pro nějž v tomto případě nebyl dán žádný závažný důvod.

68. Dne 29. června 2000 podal stěžovatel městskému soudu návrh na předběžné opatření k úpravě jeho styku s dítětem, přičemž uvedl, že o svém synovi nemá žádné informace a není mu známo, zdali se účastní psychologické přípravy.

69. Dne 7. září 2000 podala J. V. návrh na vyloučení jednoho ze soudců městského soudu z projednávání věci z důvodu jeho podjatosti.

70. Dne 3. dubna 2001 zrušil Nejvyšší soud rozsudek ze dne 16. prosince 1999 v části, která se týkala zákazu styku mezi stěžovatelem a jeho synem, a vrátil věc městskému soudu.

71. Dne 30. května 2001 podal stěžovatel opětovně svůj návrh ze dne 29. června 2000.

72. Dne 18. června 2001 se právní zástupkyně stěžovatele dotázala u sociálně zdravotního odboru, zda psychický stav L. V. mu umožňuje styk se stěžovatelem. Následujícího dne navštívila dítě sociální pracovnice. L. V. jí sdělil, že jej stěžovatel bil, a vyjádřil zcela jednoznačně své přání zůstat u matky.

73. Dne 25. června 2001 byl spis zaslán krajskému soudu, aby rozhodl o námitce podjatosti, kterou podala J. V. Soud dne 11. července 2001 rozhodl o vyloučení soudce z projednávání věci. Dne 23. července 2001 byl spis přidělen jinému soudci.

74. Dne 25. července 2001 zamítl městský soud stěžovatelův návrh na předběžné opatření. Soud shledal, že vzhledem k dostupným důkazům a k nedostatku informací o psychickém stavu dítěte nelze posoudit, zda a jakým způsobem by měl být upraven styk mezi dítětem a stěžovatelem.

75. Dne 7. září 2001 podal stěžovatel další návrh na předběžné opatření, který byl dne 13. září 2001 městským soudem zamítnut.

76. Ústavní soud dne 7. listopadu 2001 zamítl ústavní stížnost stěžovatele. Vzhledem k tomu, že Nejvyšší soud zrušil část napadeného rozsudku, která měla být opětovně projednána krajským soudem, zabýval se Ústavní soud pouze rozhodnutím o předání dítěte do péče, které nijak nezpochybnil. Ústavní soud se nevyjadřoval k namítaným průtahům v řízení s tím, že soudy nižších stupňů již ve věci rozhodly.

77. V lednu roku 2002 se konalo jednání před krajským soudem. V únoru roku 2002 byl ustanoven znalec pro vypracování zprávy, která byla následně předložena soudu v červnu roku 2002 a rozeslána stranám.

78. Dne 11. února 2002 se sociální pracovnice informovala v souvislosti se soudním řízením u psycholožky, která o L. V. pečovala, zdali dítě překonalo svou averzi vůči otci a zdali je možné mezi nimi navázat styk. Dne 22. února 2002 jí psycholožka oznámila, že terapie skončila v květnu roku 1999. Dítě již nejevilo žádné potíže, reagovalo však negativně na jakékoli otázky týkající se svého otce a odmítalo se s ním setkat, přičemž poukazovalo na negativní vzpomínky.

79. Dne 24. června 2002 podal stěžovatel městskému soudu návrh na úpravu jeho styku s dítětem formou předběžného opatření. Dne 26. června 2002 soud jeho návrh zamítl s tím, že psychický stav nezletilého mu není znám a nelze tedy vyloučit trauma dítěte, které svého otce šest let nevidělo.

80. Dne 25. října 2002 konal krajský soud ústní jednání, na němž byl vyslechnut jeden z autorů znaleckého posudku. Toto jednání bylo odročeno na 22. listopadu 2002 za účelem získání stanoviska jednoho ze znalců, který se měl účastnit setkání stěžovatele s jeho synem.

81. Dne 22. listopadu 2002 změnil krajský soud rozsudek ze dne 16. prosince 1997 a rozhodl, že stěžovatel má právo na styk se svým synem jednou za čtrnáct dnů, a to ve středisku sociální pomoci a v přítomnosti odborníka. Soud své rozhodnutí založil především na novém znaleckém posudku z oboru psychologie a na výsledku znalce, který uvedl, že obnovení vztahu s otcem je v zájmu dítěte. Soud shledal, že přítomnost odborníka je nutná, aby dítě dokázalo překonat svůj již interiorizovaný negativní postoj. Tento rozsudek nabyl právní moci dne 28. ledna 2003.

82. V období od 19. února 2003 do 5. května 2003 se stěžovatel setkal celkem šestkrát se svým synem za přítomnosti psychologa ve středisku sociální pomoci. Podle zprávy tohoto psychologa dítě odmítalo se svým otcem komunikovat a přálo si setkání přerušit. Tato setkání podle psychologa pro dítě představovala stresový faktor a značnou psychologickou zátěž. Dle jeho názoru nebudou další setkání ku prospěchu dítěte.

83. Dne 26. května 2003 vypracovala sociální pracovnice zprávu o kontaktech stěžovatele se synem uskutečněných od 19. února 2003. Podle tohoto dokumentu se nepodařilo navázat kontakt mezi dítětem a stěžovatelem, který se při té příležitosti nechoval vhodně, a to přes doporučení psychologa.

84. V současné době navrhuje J. V. vyslovení zákazu veškerého styku stěžovatele se synem. Stěžovatel naopak trvá na soudním výkonu rozhodnutí.

II. PŘÍSLUŠNÉ VNITROSTÁTNÍ PRÁVO

Listina základních práv a svobod

85. Článek 10 odst. 2 stanoví, že každý má právo na ochranu před neoprávněným zasahováním do soukromého a rodinného života.

86. Článek 32 odst. 4 stanoví, že péče o děti a jejich výchova je právem² rodičů; děti mají právo na rodičovskou výchovu a péči. Práva rodičů mohou být omezena a nezletilé děti mohou být od rodičů odloučeny proti jejich vůli jen rozhodnutím soudu na základě zákona.

Zákon č. 94/1963 Sb., o rodině (ve znění účinném od 1. srpna 1998)

87. Ustanovení § 25 stanoví, že manželství nelze rozvést, dokud nenabude právní moci rozhodnutí o úpravě poměrů nezletilých dětí pro dobu po rozvodu.

88. Podle ustanovení § 26 soud před rozhodnutím, kterým se rozvádí manželství rodičů nezletilého dítěte, upraví jejich práva a povinnosti k dítěti pro dobu po rozvodu, zejména určí, komu bude dítě svěřeno do výchovy a jak má každý z rodičů přispívat na jeho výživu. Jsou-li oba rodiče způsobilí dítě vychovávat a mají-li o výchovu zájem, může soud svěřit dítě do společné, popřípadě střídavé výchovy obou rodičů, je-li to v zájmu dítěte a budou-li tak lépe zajištěny jeho potřeby. Rozhodnutí o úpravě výkonu rodičovské zodpovědnosti může být nahrazeno dohodou rodičů, která ke své platnosti potřebuje schválení soudu.

² Pozn. překl.: V originálu rozsudku se hovoří o povinnosti rodičů, již odpovídá právo dítěte.

Podle § 26 odst. 4 při rozhodování o svěření dítěte do výchovy rodičů soud sleduje především zájem dítěte s ohledem na jeho osobnost, zejména vlohy, schopnosti a vývojové možnosti, a se zřetelem na životní poměry rodičů. Dbá, aby bylo respektováno právo dítěte na péči obou rodičů a udržování pravidelného osobního styku s nimi a právo druhého rodiče, jemuž nebude dítě svěřeno, na pravidelnou informaci o dítěti. Soud přihlédne rovněž k citové orientaci a zázemí dítěte, výchovné schopnosti a odpovědnosti rodiče, stabilitě budoucího výchovného prostředí, ke schopnosti rodiče dohodnout se na výchově dítěte s druhým rodičem, k citovým vazbám dítěte na sourozence, prarodiče a další příbuzné a též k hmotnému zabezpečení ze strany rodiče včetně bytových poměrů.

Soud vždy vezme v úvahu, kdo kromě řádné péče o dítě dosud dbal o jeho výchovu po stránce citové, rozumové a mravní.

Občanský soudní řád

89. Tento zákon obsahuje speciální ustanovení o výkonu rozhodnutí nebo schválené dohody o výchově nezletilých dětí a o právu na péči o dítě a na styk s ním.

90. Podle § 272 předseda senátu před nařízením výkonu rozhodnutí písemně vyzve toho, kdo se odmítá podrobit soudnímu rozhodnutí nebo neplní soudem schválenou dohodu, aby se soudnímu rozhodnutí podrobil nebo aby soudem schválenou dohodu plnil. V této výzvě upozorní též na následky neplnění povinností stanovených v rozhodnutí nebo v dohodě. Předseda senátu zpravidla požádá též příslušný orgán obce a orgán vykonávající sociálně-právní ochranu dětí, aby vedly povinného k dobrovolnému plnění soudního rozhodnutí nebo soudem schválené dohody.

91. Ustanovení § 273 stanoví, že zůstane-li výše uvedená výzva předsedy senátu bezvýsledná, ukládá předseda senátu tomu, kdo neplní dobrovolně soudní rozhodnutí nebo soudem schválenou dohodu, postupně pokuty. Jednotlivé pokuty nesmějí přesahovat 2.000 Kč a připadají státu. Předseda senátu může v součinnosti s příslušným orgánem obce, popřípadě též se státními orgány nařídit odnětí dítěte tomu, u koho podle rozhodnutí nebo dohody nemá být, a postarat se o jeho předání tomu, komu bylo podle rozhodnutí nebo dohody svěřeno.

92. Podle § 273a nařídil-li soud předběžným opatřením, aby nezletilé dítě bylo předáno do péče určené osobě, postará se předseda senátu o to, aby toto rozhodnutí bylo také bezodkladně vykonáno. Výkon rozhodnutí se provede tak, že soud v součinnosti s příslušnými orgány nezletilé dítě předá do péče určené osoby při jeho případném odnětí osobě, u níž se dítě nachází.

PRÁVNÍ POSOUZENÍ

I. K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKU 6 ODS. 1 ÚMLUVY

93. Stěžovatel na prvním místě namítá délku řízení o úpravě styku s dítětem a tvrdí, že s ohledem na význam tohoto sporu měly státní orgány věnovat řízení zvláštní pozornost. V tomto směru odkazuje na článek 6 odst. 1 Úmluvy, jehož příslušná část zní:

„Každý má právo na to, aby jeho záležitost byla (...) v přiměřené lhůtě projednána (...) soudem (...), který rozhodne o jeho občanských právech nebo závazcích (...).“

A. Tvzení stran

1. Vláda

94. Vláda předně konstatuje, že daný případ není z právního hlediska zvlášť složitý, ale nastoluje řadu otázek spíše z oboru psychologie. Další komplikace vzešly z toho, že hlavní řízení probíhalo současně s řízením o výkonu předběžného opatření ze dne 17. července 1995 (platného až do února roku 2000), a dále ze značné procesní aktivity stran. Vláda podotýká, že všechny záležitosti týkající se nezletilého dítěte, včetně dalších dětí týchž rodičů, jsou předmětem jediného soudního spisu, což je odůvodněno zájmem nezletilých dětí. V daném případě tedy bylo nutné koordinovat současný průběh řízení minimálně ve dvou stupních.

95. Dle názoru vlády byla délka řízení nepříznivě ovlivněna chováním stěžovatele a matky dítěte, jejichž procesní úkony způsobovaly prodlužování řízení. Vláda dále připomíná, že žádný ze státních orgánů neshledal neodůvodněné průtahy ve věci.

Řízení bylo na počátku zpožděno kvůli nemoci stěžovatele (která trvala až do července roku 1995). Stěžovatel navíc odmítal převzít předvolání k soudu, a to od září do prosince roku 1995. Ani jeden z rodičů navíc neplnil povinnosti uložené předběžným opatřením. Řízení také trpělo častými námitkami podjatosti, které byly v převážné většině neodůvodněné.

96. Po jistém zpoždění na počátku řízení způsobeném nemocí stěžovatele již nelze u postupu státních orgánů hovořit o tom, že by byly výrazně nečinné v období mezi přijetím předběžného opatření dne 17. července 1995 a vydáním rozsudku dne 16. prosince 1997, neboť městský soud prováděl nucený výkon povinností rodičů a třikrát byl nucen předat spis k rozhodnutí krajskému soudu. Vláda připouští, že odvolání stran proti rozhodnutí ze dne 16. prosince 1997 bylo předáno krajskému soudu až v květnu roku 1998, avšak poznamenává, že v mezidobí byl proveden další výkon předběžného opatření a bylo vedeno řízení o křestním jménu druhého dítěte J. V. Vláda dále uvádí, že délka odvolacího řízení byla způsobena nutností doplnit dokazování a rozhodnout o námitkách podjatosti, jakož i o odvoláních ve věci výkonu rozhodnutí. Spis byl v září roku 2000 předložen Nejvyššímu soudu, který o podaném dovolání rozhodl dne 4. dubna 2001. V říjnu pak předal spis odvolacímu soudu, který dne 22. listopadu 2002 vydal nový rozsudek.

97. Vláda z toho činí závěr, že požadavek „přiměřené lhůty“ byl v tomto případě dodržen vzhledem k tomu, že věc byla projednána ve třech stupních (z toho dvakrát odvolacím soudem) a rovněž Ústavním soudem a že žádná z těchto soudních instancí nezůstala nečinná a daná věc byla vyřizována přednostně a pečlivě.

2. Stěžovatel

98. Stěžovatel trvá na svém tvrzení, přičemž klade důraz na subjektivní aspekty věci a stanovisko vlády považuje za formalistické. Stěžovatel připomíná, že v okamžiku, kdy se začal domáhat svého práva na výchovu syna, bylo dítěti pět let, kdežto nyní je mu již dvanáct let a stěžovatel stále nemá možnost se s ním stýkat a podílet se na jeho výchově. Podle jeho názoru žádný ze soudů nepřijal zvláštní opatření ani nevyvinul snahu ke zvrácení nepříznivého vývoje řízení. Z tohoto důvodu došlo k nenapravitelnému rozvratu stěžovatelovy rodiny a k poškození jeho zdraví následkem špatné práce českých soudů.

99. Stěžovatel dále tvrdí, že stát nemá k dispozici žádný nástroj, který by umožňoval takové případy vyřizovat efektivně. V tomto ohledu předkládá stěžovatel Soudu názor Českého helsinského výboru, podle kterého je stěžovatelova situace typická pro Českou republiku, kde jsou otcové po rozvodu *a priori* „diskvalifikováni“ z péče o dítě a nemají

možnost prosadit respektování svých práv. Své argumenty podepírá článkem dvou českých psychologů zabývajícím se otázkou syndromu zavrženého rodiče.

100. Stěžovatel konečně považuje za absurdní (a bez opory v zákoně) existenci jediného spisu v rodinných věcech, které mohou zahrnovat více různých problémů.

B. Hodnocení Soudu

101. Soud předně konstatuje, že relevantní období začalo dne 22. června 1994 a skončilo vynesáním rozsudku dne 22. listopadu 2002. Toto řízení vedené celkem ve čtyřech stupních tedy trvalo osm let a pět měsíců.

102. Soud připomíná, že přiměřenost délky řízení se posuzuje podle okolností případu a s ohledem na kritéria vyvozená z jeho vlastní judikatury, jimiž jsou zejména složitost věci, chování stěžovatele a postup příslušných orgánů. U posledně zmíněného kritéria je brán zřetel rovněž na význam sporu pro účastníka. Případy týkající se péče o děti je tedy nezbytně nutné projednávat ve vší rychlosti, průtahy v některé z fází řízení lze tolerovat za podmínky, že celková doba řízení nebude nepřiměřená (rozsudek ve věci *Nuutinen proti Finsku*, č. 32842/96, § 110, ESLP 2000-VIII).

103. Soud připouští, že daný případ sice na počátku nebyl obzvláště složitý, avšak složitějším postupně stával vzhledem k napjatým vztahům mezi rodiči a k obtížím při výkonu předběžného opatření, kterým bylo stěžovateli přiznáno právo na styk s dítětem. Bylo také třeba dát vypracovat několik znaleckých posudků za účelem posouzení nejvyššího zájmu dítěte.

104. Soud se domnívá, že chování samotného stěžovatele je do jisté míry způsobitelné kritiky. Jak vláda uvedla ve svém stanovisku, dotyčný nerespektoval předběžné opatření ze dne 17. července 1995, kterým mu bylo nařízeno předat dítě matce, na podzim roku 1995 odmítl převzít předvolání k soudu a nespolupracoval s psycholožkou pověřenou vypracováním znaleckého posudku (viz § 58 výše).

105. Co se týče postupu státních orgánů, Soud v první řadě poukazuje na jisté průtahy při předávání spisu mezi různými soudy. Dále podotýká, že uplynuly více než dva roky mezi druhým (dne 14. prosince 1994) a třetím ústním jednáním (dne 17. ledna 1997) konaným před městským soudem. První rozsudek ve věci samé byl pak vydán teprve dne 16. prosince 1997, tedy tři a půl roku po zahájení řízení. Krajskému soudu trvalo dva roky, než dne 16. prosince 1999 rozhodl o odvolání stan. Mezi částečným zrušením rozsudku krajského soudu dne 3. dubna 2001 a vydáním nového rozsudku tímž soudem dne 22. listopadu 2002 uplynul jeden rok a více než sedm měsíců.

I přes problémy spojené s výkonem předběžného opatření je nutné ve věcech tohoto druhu považovat uvedená období za nepřiměřeně dlouhá.

106. Soud konečně připomíná, že vzhledem k významu řízení pro stěžovatele, jehož cílem bylo přiznání práva na styk s dítětem, vyžadovala předmětná věc naléhavé projednání, neboť pouhý běh času může způsobit nezvratné následky ve vztazích mezi dítětem a rodičem, který s ním nežije. Přerušování kontaktu s velmi malým dítětem může vést k rostoucímu odcizování dítěte od rodiče.

107. Na základě kritérií vyplývajících z vlastní judikatury a vzhledem ke zvláštním okolnostem případu Soud dospěl k závěru, že celková délka řízení překročila „přiměřenou lhůtu“. K porušení článku 6 odst. 1 Úmluvy tudíž došlo.

II. K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKU 8 ÚMLUVY

108. Stěžovatel na druhém místě uvádí, že nepřiměřená délka řízení měla nepříznivý dopad na jeho právo na respektování rodinného života a že státní orgány nevyužily všech prostředků k tomu, aby zajistily výkon jeho práva na styk s dítětem přes odpor jeho matky. V tomto směru odkazuje na článek 8 Úmluvy, který zní:

„1. Každý má právo na respektování svého (...) rodinného života (...).

2. Státní orgán nemůže do výkonu tohoto práva zasahovat kromě případů, kdy je to v souladu se zákonem a nezbytné v demokratické společnosti v zájmu (...) ochrany práv a svobod jiných.“

A. Tvrzení stran

1. Vláda

109. Vláda poznamenává, že předběžným opatřením nařízeným dne 17. července 1995, které zůstalo v platnosti až do 26. února 2000, bylo dítě svěřeno do péče matky a dále upraveno právo stěžovatele na styk s dítětem. Připomíná, že v době přijetí tohoto opatření byly vztahy mezi rodiči značně komplikované a konfliktní a že první pokusy o dosažení dohody mezi nimi se datují až od roku 1998. Po nuceném odebrání dítěte stěžovateli v dubnu roku 1996 odmítala matka předat dítě stěžovateli vzhledem k psychickému stavu nezletilého a v obavě, že si stěžovatel dítě ponechá u sebe.

110. Vláda zdůrazňuje, že pro výkon výše uvedeného rozhodnutí využil městský soud všech možností upravených v § 272 a 273 občanského soudního řádu. Matka byla vyzývána ke splnění své povinnosti, bylo jí uloženo několik pokut a k prvnímu nucenému výkonu rozhodnutí nakonec došlo dne 18. dubna 1998, ale bylo od něho upuštěno, aby dítě nebylo traumatizováno. Další pokusy plánované na 30. května 1998, 19. září 1998, 3. října 1998, 26. června 1999, 27. listopadu 1999 a 11. prosince 1999 ztroskotaly z důvodu nepřítomnosti matky a dítěte v místě bydliště nebo odmítání matky vystavit syna stresové situaci či odmítnutí samotného dítěte setkat se s otcem.

V této souvislosti vláda připomíná, že povinnost použít donucovacích prostředků za účelem navázání styku mezi rodičem a dítětem není podle judikatury Soudu absolutní a že je zapotřebí brát v potaz především zájem dítěte.

111. V tomto případě se vláda domnívá, že upuštění od výkonu práva na styk s dítětem bylo v zájmu jeho psychického zdraví s ohledem na jeho chování a neurotické potíže. Vzhledem k tomu, že matka neplnila svou povinnost připravit dítě na styk s otcem, bylo její jednání předmětem trestního stíhání, které skončilo zastavením řízení (viz § 61 výše). Způsob, jakým se stěžovatel dožadoval kontaktu se svým synem, ostatně není prost kritiky, zejména s ohledem na neustálé odmítání dítěte setkat se s otcem. Podle znaleckého posudku vypracovaného v roce 2002 spočívaly důvody tohoto odmítání v napjatých vztazích mezi rodiči dítěte a v negativním přístupu matky ke stěžovateli, což si nezletilé dítě uvědomovalo.

112. Vláda konečně podotýká, že státní orgány učinily přípravné kroky k navázání styku dítěte s otcem, a zdůrazňuje v tomto ohledu roli sociálně zdravotního odboru a pomoc ze strany dětských psychologů.

113. Vláda se proto domnívá, že v daném případě nedošlo k porušení článku 8 Úmluvy, neboť soudy nebyly ve věci nečinné a státní orgány přijaly veškerá opatření, která od nich bylo možné rozumně očekávat.

2. Stěžovatel

114. Stěžovatel naproti tomu tvrdí, že využil všech možných prostředků, které mu mohly zajistit přístup k jeho dítěti, a že neustále informoval státní orgány o svých krocích a žádal o jejich pomoc. Soudy a příslušný sociálně zdravotní odbor dle jeho názoru nebyly nestranné a odmítaly zajistit výkon rozhodnutí o jeho právu na styk s dítětem, čímž matku podporovaly v neplnění uložených povinností. Stěžovatel uvádí, že se jedná o častou situaci v České republice, kde soudy obvykle svěřují péči o dítě matce a nejsou schopny prosadit respektování práva otce na styk s dítětem.

115. Stěžovatel dále tvrdí, že znalecké posudky, které soudy v daném případě použily, nebyly vypracovány objektivně a kvalifikovaně, zejména proto, že znalci v nich opomněli zmínit syndrom zavrženého rodiče. Stěžovatel je v této souvislosti přesvědčen, že J. V. naváděla syna, aby stěžovatele nenáviděl. Nezletilý nebyl nikdy důkladně vyšetřen nezávislými psychology, aniž by se nacházel pod vlivem matky, a proto nemohl být dle názoru stěžovatele odhalen pravý důvod jeho patologických stavů. Všechny státní orgány také přehlížely skutečnost, že nezletilý s ním po několik let žil, aniž by nastaly jakékoli potíže. Vzhledem k tomu, že byli odloučeni dosti drastickým způsobem, je podle stěžovatele možné, že si dítě osvojilo obranné mechanismy, neboť si uvědomilo, že citové vztahy s jedním rodičem mohou přivodit jejich nezvratné odloučení.

B. Hodnocení Soudu

116. Soud je předně toho názoru, že část stížnosti týkající se dopadu délky řízení na právo stěžovatele na respektování jeho rodinného života svým předmětem není odlišná od části stížnosti posuzované ve světle článku 6 odst. 1 Úmluvy. Z toho důvodu a také s ohledem na závěry vyvozené ve světle článku 6 Soud nepovažuje za nutné tuto část stížnosti opětovně zkoumat z pohledu článku 8 Úmluvy. Posouzení se tedy zaměří na realizaci práv stěžovatele na výkon rodičovské zodpovědnosti a na styk s jeho dítětem.

117. Soud připomíná, že být spolu znamená pro rodiče a jeho dítě jeden ze základních prvků rodinného života, a to přes rozkoly ve vztazích mezi rodiči (*Elsholz proti Německu* [velký senát], č. 25735/94, § 43, ESLP 2000-VIII). Soud poznamenává, že v daném případě není pochyb o tom, že vztah mezi stěžovatelem a jeho dítětem se týká rodinného života ve smyslu výše uvedeného ustanovení.

118. Účelem je tedy stanovit, zda se jednalo o nerespektování rodinného života stěžovatele. Soud připomíná, že článek 8 sice směřuje zejména k ochraně jednotlivce před svévolnými zásahy státních orgánů, ale že nadto ukládá státu pozitivní povinnosti spočívající v účinném „respektování“ rodinného života. Je-li tedy prokázána existence rodinného vztahu, měl by stát v zásadě jednat tak, aby umožnil rozvoj tohoto vztahu, a měl by přijmout vhodná opatření k navázání styku mezi dotyčným rodičem a dítětem (viz například rozsudek ve věci *Ignaccolo-Zenide proti Rumunsku*, č. 31679/96, § 94, ESLP 2000-I, a rozsudek ve věci *Gnahoré proti Francii*, č. 40031/98, § 51, ESLP 2000-IX).

Povinnost státních orgánů přijmout taková opatření ovšem není absolutní, neboť se stává, že navázání styku mezi jedním z rodičů a dítětem, které po jistou dobu žije s druhým rodičem, se nemůže realizovat ihned a vyžaduje určitou přípravu. Typ a rozsah těchto přípravných kroků závisí na okolnostech případu, avšak porozumění a spolupráce všech zúčastněných osob vždy představují důležitý faktor. Státní orgány sice mají vyvíjet snahu, aby této spolupráci napomohly, ale jejich povinnost využít donucovacích prostředků nemůže být neomezená: musí brát ohled na zájmy, práva a svobody dotčených osob a zejména na nejvyšší

zájem dítěte a jeho práva, která mu přiznává článek 8 Úmluvy. Pokud by styk s rodiči mohl tyto zájmy ohrozit nebo poškodit tato práva, státní orgány musí dohlédnout nad zachováním rovnováhy. Rozhodující je zjistit, zda státní orgány přijaly za účelem usnadnění styku veškerá opatření, která od nich bylo možné v tomto případě rozumně očekávat (viz například výše uvedený rozsudek ve věci *Ignaccolo-Zenide*, § 94, a rozsudek ve věci *Nuutinen proti Finsku*, č. 32842/96, § 128, ESLP 2000-VIII).

119. Při posuzování, zda neuskutečnění výkonu práva na styk způsobilo porušení stěžovatelova práva na respektování jeho rodinného života, musí Soud nalézt spravedlivou rovnováhu mezi zájmy zúčastněných, zejména zájmy dítěte a stěžovatele, a obecným zájmem, který spočívá v dodržování zásad právního státu.

120. V tomto případě Soud poznamenává, že právo na styk platilo od vydání předběžného opatření dne 17. července 1995 a že se zpočátku mělo jednat o návštěvy každý druhý víkend; toto právo bylo rozšířeno rozhodnutím ze dne 24. listopadu 1995. Následně rozsudek ve věci samé ze dne 16. prosince 1997 mimo jiné stanovil, že styk otce s dítětem má nejprve probíhat v kratších časových úsecích, které se budou postupně prodlužovat. Rozsudkem ze dne 16. prosince 1999 krajský soud zrušil právo stěžovatele na styk s dítětem s odůvodněním, že jejich kontakt vyžaduje přípravná opatření ze strany všech zúčastněných. Tato část rozsudku byla zrušena dovolacím soudem, načež krajský soud dne 22. listopadu 2002 stěžovateli přiznal právo na styk se synem jednou za čtrnáct dní ve středisku sociální pomoci a za přítomnosti dětského psychologa.

121. Soud podotýká, že pokusy o soudní výkon práva na styk proběhly ve dnech 18. dubna 1998, 30. května 1998, 19. září 1998, 3. října 1998, 26. června 1999, 27. listopadu 1999 a 11. prosince 1999 a že se nezdařily z důvodu nepřítomnosti matky a dítěte v místě bydliště, odmítání matky vystavit syna stresující situaci či odmítání samotného dítěte setkat se s otcem. V mezidobí se nezletilý nacházel v péči psychologa. Byl také uskutečněn pokus o rodinnou terapii, konala se setkání pořádaná sociálně zdravotním odborem a výchovné schopnosti obou rodičů a jejich vztahy s dítětem byly předmětem znaleckého posudku vypracovaného soudem ustanoveným znalcem.

122. Soud mimo jiné zdůrazňuje, že návrhy na výkon rozhodnutí podávané stěžovatelem vedly k uložení několika pokut J. V., proti níž bylo rovněž vedeno trestní stíhání pro neplnění předběžného opatření. Zastavení řízení bylo odůvodněno závěrem, že nucený styk stěžovatele s dítětem není v nejvyšším zájmu dítěte.

123. Za těchto okolností nelze tvrdit, že by státní orgány postupovaly nedostatečně při přijímání donucovacích nebo přípravných opatření za účelem obnovení vztahu mezi stěžovatelem a dítětem. Soud považuje za nutné připomenout, že pozitivní povinnosti státu v dané oblasti spočívají ve snaze přiblížit dítě oběma jeho rodičům za pomoci vhodných a přiměřených prostředků. Soud se domnívá, že za zvláštních okolností tohoto případu neumožňoval nejvyšší zájem dítěte státním orgánům vykonat více, než bylo učiněno, výsledek donucovacích opatření by totiž mohl být kontraproduktivní.

124. Soud nakonec podotýká, že sice zcela chápe frustraci stěžovatele vyvolanou množstvím bezvýsledných kroků, které učinil ve snaze dosáhnout výkonu svého práva na styk s dítětem, ale podle znaleckého posudku předloženého vládou se stěžovateli nepodařilo obnovit kontakt s dítětem a že se v tomto směru nechoval vhodně, a to i přes úsilí psychologa (viz § 83 výše).

125. Vzhledem k výše uvedeným okolnostem se Soud domnívá, že státní orgány přijaly k zajištění výkonu práva stěžovatele na styk s dítětem opatření, která od nich bylo

možné rozumně očekávat v tomto velmi obtížném sporu. Za této situace nelze tvrdit, že by stát nedostál svým pozitivním povinnostem, které pro něj plynou z článku 8 Úmluvy.

K porušení článku 8 Úmluvy z důvodu neuskutečnění výkonu práva na styk stěžovatele s jeho synem tudíž nedošlo.

III. K POUŽITÍ ČLÁNKU 41 ÚMLUVY

126. Článek 41 Úmluvy zní:

„Jestliže Soud prohlásí, že byla porušena Úmluva nebo její protokoly, a jestliže vnitrostátní právo zúčastněné Vysoké smluvní strany umožňuje jen částečné odstranění důsledků tohoto porušení, Soud přizná v případě potřeby poškozené straně spravedlivé zadostiučinění.“

A. Újma

127. Pokud se jedná o újmu způsobenou porušením Úmluvy, stěžovatel požaduje částku 225.000 €, která dle jeho názoru vyjadřuje hodnotu faktorů, jež nelze s přesností ocenit, jako je ztráta dítěte a rozvrácená rodina. Stěžovatel dále tvrdí, že doba, kterou strávil vymáháním svých práv, měla nepříznivé dopady na jeho profesní aktivitu. Stěžovatel se konečně domnívá, že takto vysoká částka by mohla stát přímět ke změně postoje v podobných případech.

128. S odvoláním na rozsudky Soudu v obdobných případech (výše uvedené rozsudky ve věci *Ignaccolo-Zenide*, § 143, a ve věci *Nuutinen*, § 117, a dále rozsudek ve věci *Sylvester proti Rakousku*, č. 36812/97 a 40104/98, § 84, ze dne 24. dubna 2003) považuje vláda částku požadovanou stěžovatelem za nepřiměřenou a poznamenává, že stěžovatel nijak neupřesnil výši škody, kterou měl utrpět při výkonu své profesní aktivity.

129. Soud připomíná, že jeho závěr o porušení Úmluvy je založen na nerespektování stěžovatelova práva na projednání jeho záležitosti „v přiměřené lhůtě“. Soud připouští, že délka předmětného řízení stěžovateli způsobila jistou morální újmu, kterou nelze napravit pouhým konstatováním, že k došlo k porušení Úmluvy.

Se zřetelem k významu sporu pro stěžovatele Soud na spravedlivém základě podle článku 41 Úmluvy stěžovateli přiznává částku 5.000 € z titulu morální újmy.

B. Náklady řízení

130. Stěžovatel požaduje částku 9.470 € jako náhradu výloh spojených s jeho právním zastupováním „v minulosti“ a částku 1.610 €, která má odpovídat odhadovaným nákladům na právní zastupování „v budoucnu“.

131. Vláda poukazuje na to, že soupis předložený stěžovatelem obsahuje úkony a výlohy realizované jeho dvěma právními zástupkyněmi převážně v průběhu vnitrostátního řízení, a domnívá se, že pouze část uvedených nákladů byla vynaložena ve snaze zabránit tvrzenému porušení Úmluvy či toto porušení napravit. I za předpokladu, že by výdaje požadované právními zástupkyněmi byly skutečně uhrazeny, považuje vláda jejich výši za nepřiměřenou.

132. Soud připomíná, že dospěje-li k závěru o porušení Úmluvy, může stěžovatelům přiznat náhradu nákladů, které vynaložili před národními soudy ve snaze zamezit takovému porušení anebo je napravit (rozsudek ve věci *Zimmermann a Steiner proti Švýcarsku* ze dne 13. července 1983, série A č. 66, § 36, rozsudek ve věci *Hertel proti Švýcarsku* ze dne 25. srpna 1998, *Sbírka* 1998-VI, § 63). Dále je zapotřebí prokázat jejich reálnost a nezbytnost a

účelnost vynaložené částky (rozsudek ve věci *Bottazzi proti Itálii* [velký senát], č. 34884/97, § 30, ESLP 1999-V).

Vzhledem k dostupným informacím Soud na spravedlivém základě stěžovateli přiznává celkovou částku 1.500 € z titulu náhrady nákladů řízení.

C. Úroky z prodlení

133. Soud považuje za vhodné, aby byly úroky z prodlení založeny na úrokové sazbě marginální zápůjční facility Evropské centrální banky, zvýšené o tři procentní body.

Z TĚCHTO DŮVODŮ SOUD

1. *rozhoduje* jednomyslně, že došlo k porušení článku 6 odst. 1 Úmluvy;
2. *rozhoduje* šesti hlasy proti jednomu, že nedošlo k porušení článku 8 Úmluvy;
3. *rozhoduje* jednomyslně,
 - a) že žalovaný stát má stěžovateli zaplatit ve lhůtě tří měsíců ode dne, kdy rozsudek nabude právní moci podle článku 44 odst. 2 Úmluvy, následující částky, které se převedenou na národní měnu žalovaného státu podle kursu platného ke dni zaplacení:
 - i. 5.000 € (pět tisíc euro) z titulu náhrady morální újmy;
 - ii. 1.500 € (tisíc pět set euro) z titulu náhrady nákladů řízení;
 - iii. případnou částku daně související s výše uvedenými částkami;
 - b) že od uplynutí výše uvedené lhůty až do zaplacení budou stanovené částky navyšovány o prostý úrok se sazbou rovnající se sazbě marginální zápůjční facility Evropské centrální banky platné v tomto období, zvýšené o tři procentní body;
4. *zamítá* šesti hlasy proti jednomu v ostatním návrh na přiznání spravedlivého zadostiučinění.

Vyhotoveno ve francouzském jazyce a sděleno písemně dne 29. června 2004 v souladu s článkem 77 odst. 2 a 3 Jednacího řádu Soudu.

T. L. EARLY
zástupce tajemnice

J.-P. COSTA
předseda

V souladu s článkem 45 odst. 2 Úmluvy a článkem 74 odst. 2 Jednacího řádu Soudu je k tomuto rozsudku připojeno částečně nesouhlasné stanovisko soudkyně Mularoni.

J.-P. C.
T. L. E.

ČÁSTEČNĚ NESOUHLASNÉ STANOVISKO SOUDKYNĚ MULARONI

Nemohu se připojit k názoru většiny, že nedošlo k porušení článku 8 Úmluvy s odůvodněním, že státní orgány za účelem zajištění výkonu rozhodnutí, kterým bylo stěžovateli přiznáno právo na styk s dítětem, přijaly veškerá opatření, která od nich bylo možné rozumně očekávat.

Připouštím, že se jedná o složitý případ vzhledem k velmi napjatým vztahům mezi stěžovatelem a matkou jeho dítěte. Rovněž uznávám, že stěžovatelovo chování od července roku 1995 do 11. dubna 1996 bylo hodné pokárání. Skutečnost, že od posledně uvedeného data až do 19. února 2003 stěžovatel se nemohl se svými systémem setkat, však dle mého názoru znamená porušení článku 8 s ohledem na pozitivní povinnosti uložené žalovanému státu.

V první řadě se domnívám, že je v rozporu se zájmem dítěte, nemůže-li se setkat se svým otcem od věku pěti let až do věku dvanácti let, ledaže by pro to byly dány velmi závažné důvody, které však v tomto případě nespátřuji. Stěžovatel byl shledán „způsobilým plnit rodičovskou úlohu“ (znalecký posudek citovaný v § 33 rozsudku) a „zcela způsobilý k výchově syna“ (§ 62 *in fine*).

Dále bylo stěžovateli dne 17. července 1995 přiznáno právo na styk s dítětem, které bylo dne 24. listopadu 1995 rozšířeno vzhledem k tomu, „že je v zájmu dítěte, aby na něj otec vykonával větší výchovný vliv“ (§ 16). Stěžovatel opakovaně navrhoval výkon tohoto předběžného opatření.

S výjimkou období od 26. února 2000 do 3. dubna 2001 vnitrostátní soudy vždy uznávaly stěžovatelovo právo na styk s dítětem, a to i v rozsudcích vydaných ve věci samé. Stěžovatel se však mohl se synem setkat poprvé až v únoru roku 2003. Od roku 1995 navíc nepřestával žádat o výkon svého práva na styk s dítětem.

Ze spisu vyplývá, že matka dítěte nese velký díl odpovědnosti za negativní postoj dítěte vůči stěžovateli. Tuto skutečnost navíc přiznává i vláda (§ 111). Je pravdou, že matce dítěte byly uloženy pokuty, ale jejich výše se mi celkově nejeví příliš vysoká. Trestní řízení, které proti ní bylo vedeno pro maření výkonu rozhodnutí ze dne 17. července 1995, bylo naproti tomu zastaveno.

Zvláště u tohoto typu případů může mít pouhý běh času nenapravitelné následky. Chci poukázat na to, že setkání stěžovatele s jeho synem za přítomnosti psychologa ve středisku sociální pomoci byla pořádána až od 19. února 2003. Není nijak překvapivé, že po téměř sedmi letech to nebylo jednoduché. Na podporu svého názoru dále uvádím, že po této první sérii setkání psycholog zřejmě navrhl v nich nepokračovat a matka navrhovala zákaz veškerého kontaktu stěžovatele se synem. Stěžovateli tedy bylo určeno být otcem pouze v rámci placení výživného.

S ohledem na všechny skutečnosti obsažené ve spisu se domnívám, že české státní orgány nevyužily veškerých vhodných a dostačujících prostředků k prosazení stěžovatelova práva na styk s jeho synem, čímž porušily jeho právo na respektování rodinného života.

Dospěla jsem tedy k závěru, že zde došlo k porušení článku 8 Úmluvy.